

3. Okoljevarstveni nadzor

3. Okoljevarstveni nadzor	19
3.1 Organizacija nadzora	19
3.2 Delo inšpekcije za okolje in ugotovitve	20
3.2.1 Področje kakovosti voda in urejanja vodotokov	20
3.2.2 Skladiščenje nevarnih snovi	20
3.2.3 Področje onesnaževanja zraka	20
3.2.4 Področje hrupa	21
3.2.5 Področje odpadkov in odlagališč	21
3.2.6 Varstvo narave	21
3.2.7 Področje elektromagnetnega sevanja	21
3.2.8 Intervencije	21
3.2.9 Tehnični pregledi	21
3.3 Pogoji za učinkovit nadzor in predlogi za izboljšanje stanja okolja	22
3.4 Predlogi za dolgoročno izboljšanje stanja okolja	22
Zaključek	22

3. Okoljevarstveni nadzor

3.1 Organizacija nadzora

V skladu z Zakonom o organizaciji in delovnem področju ministrstev se je 1. 1. 1995 organiziral Inšpektorat RS za okolje in prostor kot enostopenjski organ na nivoju države. Inšpektorat sestoji iz dveh delov, in sicer iz Inšpekcije za okolje in Inšpekcije za prostor.

Ob reorganizaciji inšpektorata se je stvarna pristojnost inšpektorata bistveno povečala, poleg vodnogospodarske pristojnosti nadzora je prevzel področje nadzora nad emisijami snovi v zrak, hrupom, odpadki, občinskimi in republiški javnimi službami varstva okolja, poleg tega je postal prvostopenjski organ. Vsebina dela inšpekcije za okolje v okviru IRSOP se je tudi v letu 1997 nenehno dopolnjevala.

Glede na dodatne pristojnosti, ki jih je inšpekcija za okolje dobila, menimo, da ima še vedno premalo zaposlenih inšpektorjev, konec l. 1997 le 30, kar je skoraj enako številu, kot jih je imela vodnogospodarska inšpekcija v zadnjem letu delovanja.

Tabela 3-1: Delovanje vodnogospodarske inšpekcije v letih 1933, 1994, 1995, in inšpekcije za okolje v letih 1996 in 1997

	Vodnogospodarska inšpekcija		Inšpekcija za okolje		
	1993	1994	1995	1996	1997
tehnični pregledi	960	1098	1016	1352	760
inšpekcijski pregledi	3857	3919	2607	3442	4931
izdane odločbe	736	710	**955	**1444	**1683
izvršene odločbe	469	465	*419		
prijave za prekrške	91	96	37	65	109
prijave za gosp. prestopke	28	16	11	20	17
prijave za kazniva dejanja	0	0	6	0	4
kaznovani prekrški	34	5	***11		
kaznovani gosp. prestopki	2	44	***3		
kaznovana kazniva dejanja	0	0	***0		

Opombe:

* roki še niso potekli

** upoštevani tudi sklepi, soglasja, pogoji

*** podatki za kaznovane prekrške, kaznovane gospodarske prestopke in kaznovana kazniva dejanja so ocenjeni

Zaradi reorganizacije inšpektorata in povečanega obsega pristojnosti je tudi statistični prikaz dela inšpekcije težko primerljiv s preteklimi leti, zato je potrebna dodatna obrazložitev statističnih podatkov.

Število tehničnih pregledov se zmanjšuje zaradi zavezanosti drugih pooblaščenec, ki opravljajo tehnične preglede, inšpektorji pa sodelujejo samo tam, kjer pooblaščenec še niso določili.

Izdanih ureditvenih odločb je več kot v preteklih letih, obseg odločb se je bistveno povečal še na ostalo okoljevarstveno problematiko. Podatkov za izvršene odločbe po posameznih letih nimamo, ker mora biti vsaka odločba izvršljiva.

Prijav za kazniva dejanja, gospodarske postopke in prekrške je več kot v preteklih letih, ker se prilagoditveni roki iztekajo in ker je vedno več novih predpisov, ki imajo predpisane kazenske sankcije. Podatkov za kaznovane prekrške in kazniva dejanja ne dobivamo redno, zato teh podatkov ni mogoče predstaviti.

3.2 Delo inšpekcije za okolje in ugotovitve

3.2.1 Področje kakovosti voda in urejanja vodotokov

Obseg emisije v vode se zmanjšuje zaradi čiščenja industrijskih odplak zapiranja nerentabilnih obratov in uvajanja sodobnejših tehnoloških postopkov, ki so tudi ekološko izpopolnjeni. Nerešen problem ostaja še vedno ureditev komunalne infrastrukture in komunalnih čistilnih naprav. Dejstvo je, da predvsem večja mesta še nimajo zgrajenih komunalnih čistilnih naprav (Maribor, Celje, Nova Gorica itd.), prav tako pa mehanska stopnja čiščenja deluje le v Ljubljani, Kopru, Piranu itd. Z inšpekcijskimi ukrepi tega problema ni možno rešiti. Razlogi so predvsem v tem, da občine oziroma komunalna podjetja nimajo zadosti finančnih sredstev, ki bi jih namenile za izgradnjo komunalne infrastrukture in komunalnih čistilnih naprav.

Nadzor, ki ga inšpektorji opravljajo, je bil usmerjen predvsem na podlagi programa dela in na podlagi novih predpisov. Popisanih onesnaževalcev voda s tehnološkimi odpadnimi vodami je 667, s komunalnimi vodami pa 121. Urejene emisije snovi v vode ima samo okoli 28 % onesnaževalcev. Inšpekcija ima izdelan program dela, da bi onesnaževalci čim hitreje zmanjšali obremenjevanje voda do predpisanih vrednosti.

Na področju urejanja voda in gospodarjenja z njimi inšpekcija ugotavlja, da so vodotoki slabo vzdrževani predvsem zaradi pomanjkanja sredstev, pogosto mora inšpekcija izdajati odločbe tudi vodnogospodarskim podjetjem, ki so po Zakonu o vodah dolžna vzdrževati vodotoke v splošni rabi, čeprav je to opravilo njihova redna dejavnost. Problematika slabega vzdrževanja se kaže tudi na morski obali, varovalnih nasipih Sečoveljskih solin in depresije ankaranske Bonifike.

3.2.2 Skladiščenje nevarnih snovi

Pri pregledih skladiščnih naprav je inšpekcija posvetila pozornost predvsem problematiki skladiščenja naftnih derivatov in drugih tekočih kemikalij, kontroli tesnosti rezervoarjev in instalacij ter potrebni opremi za zagotovitev varnega obratovanja. Pri pregledih smo ugotovili, da večina strank ne pozna veljavnih predpisov o obvezni kontroli skladiščnih naprav.

Dobavitelji goriva še vedno polnijo skladiščne rezervoarje z naftnimi derivati ne glede na njihovo stanje, četudi je očitno, da so naprave dotrajane in nepregledane. Zaradi dotrajanja rezervoarjev je vse večja verjetnost nekontroliranih izlivov nevarnih snovi v podtalje in vode.

Precej nepravilnosti je inšpekcija odkrila pri skladiščenju različnih kemikalij v manjših embalažnih enotah (sodih). Najpogostejše pomanjkljivosti so: nepravilne evidence, neurejene lovilne posode in nepravilno skladiščenje v neustreznih prostorih.

3.2.3 Področje onesnaževanja zraka

Inšpekcija za okolje nadzira onesnaževalce zraka že od leta 1995, precej onesnaževalcev še ni saniralo svojih prekomernih emisij snovi v zrak. Inšpekcija je nadzirala predvsem že evidentirane onesnaževalce zraka in na osnovi prijav občanov. V večini primerov so začeli onesnaževalci razmišljati o ureditvi emisij snovi v zrak šele s prisilo inšpekcije. Inšpekcija je ugotovila, da zlasti v manjših podjetjih in zasebnih obratovalnicah ne poznajo predpisov s tega področja.

Inšpekcija je ugotovila, da obstaja okoli 530 velikih in srednjih kurilnih naprav in okoli 550 tehnoloških naprav onesnaževalcev. Ocenjujemo, da okoli 180 virov emisije iz kurilnih naprav in okoli 200 virov iz tehnoloških še ni prilagodilo prekomerne emisije snovi v zrak predpisanim vrednostim. Precejšen delež teh primerov je inšpekcija že obravnavala in jim naložila ustrezne ukrepe.

Med pomembne prispevke k zmanjšanju onesnaževanja zraka v državi prištevamo v letu 1995 Termoelektrarno Šoštanj, ki je s postavitvijo sodobne čistilne naprave bistveno zmanjšala emisijo SO₂ iz 4. Bloka in Cinkarno Celje, kjer so postavili čistilno napravo pri proizvodnji titanovega dioksida za odstranjevanje SO₂ in SO₃.

3.2.4 Področje hrupa

V letu 1995 je inšpekcija začela z nadzorom tudi na področju emisije hrupa. Uredbi, ki opredeljujeta omenjeno področje sta stopili v veljavo avgusta 1995. Opredeljeni prehodni ureditveni roki so 3 – 4 leta, zato se je inšpekcija usmerila v prvi fazi na ugotavljanje emisij hrupa, kasneje pa je tudi ukrepala, kajti prilagoditveni rok za ureditev emisije hrupa iz virov poteče avgusta 1998, prilagoditveni rok za infrastrukturne objekte pa avgusta 1999.

3.2.5 Področje odpadkov in odlagališč

Strategija ravnanja z odpadki je bila izdelana leta 1996, manjka pa precej podzakonskih aktov, tako da je delo inšpekcije na tem področju precej otežkočeno.

Pristojnost ravnanja s komunalnimi odpadki je prenesena na lokalno skupnost. Odlagališča komunalnih odpadkov so praktično zapolnjena in razen nekaj izjem neustrezno urejena, za sanacijo neurejenih odlagališč pa so potrebna velika finančna sredstva, zato bodo inšpekcijski ukrepi za sanacijo teh odlagališč nesmiselni, če ne bodo obravnavani celovito v skladu z državnim reševanjem omenjene problematike.

Posebni odpadki, ki nastajajo kot stranski produkt pri proizvodnih procesih, se skladiščijo pri povzročiteljih odpadkov, razen v mariborski regiji, ki ima odlagališče posebnih odpadkov, ali pa se izvozijo v tujino, kjer jih uničijo.

Inšpekcija se je ukvarjala s problematiko posebnih odpadkov, s poudarkom na podjetjih v stečaju. Ugotovitve inšpektorjev kažejo na dokaj slab odnos do ravnanja s posebnimi odpadki. V več primerih stečajni upravitelji oporekajo inšpektorjem, da niso odgovorni za organizacijo pravnega ravnanja s posebnimi odpadki, kar pa seveda ni res. Običajno je največji problem financiranje odstranjevanja posebnih odpadkov, če v stečajni masi te postavke ni.

Velik problem je odlaganje neuporabnih avtomobilov. IRSOP se je povezal z drugimi inšpektorati, ki imajo tudi pristojnost ukrepanja na tem področju, da bi bili rezultati ukrepov boljši, vendar zaradi nezadostnega sodelovanja nekaterih inšpektoratov ne moremo doseči večjega uspeha na tem področju.

3.2.6 Varstvo narave

Inšpekcija je pooblaščenca tudi za nadzor nad zakoni in predpisi, ki urejajo varstvo žive in nežive narave. Dejavnost inšpekcije je usmerjena predvsem k posamičnim primerom za zaščito flore in favne na področju umetnih zadrževalnikov in zaščito posameznih močvirskih ambientov. Inšpekcijski nadzor je šele v začetni fazi delovanja, saj je bilo to področje nadzora do ustanovitve IRSOP popolnoma zanemarjeno. Precejšnja pomanjkljivost je tudi v nepopolni zakonodaji, ki je samo načelno pooblastila IRSOP za nadzor nad tem področjem, predpisi, ki to opredeljujejo, pa so zastareli ali jih sploh ni.

3.2.7 Področje elektromagnetnega sevanja

Inšpekcijski nadzor na tem področju je šele v začetni fazi. Na osnovi dosedanjih spoznanj večjih problemov na tem področju nismo ugotovili.

3.2.8 Intervencije

Inšpekcija za okolje sodeluje pri nesrečah, ki vplivajo na onesnaževanje okolja. Šele v letu 1995 se je optimalno organiziralo delovanje različnih resorjev, ki morajo sodelovati ob takih nesrečah. Omenjeni dogovor med ministrstvi se počasi udejanja v praksi, seveda pa se še vedno srečujemo z določenimi težavami pri izvedbi učinkovite intervencije in odpravi posledic nesreč, ki imajo vpliv na okolje.

Inšpekcija ugotavlja, da v letu 1997 hujših nesreč, ki bi imele večje posledice za okolje, ni bilo.

3.2.9 Tehnični pregledi

Tehnični pregledi novih investicij so drugače organizirani kot doslej. Inšpekcija sodeluje pri tehničnih pregledih občasno, seveda pa je angažiranje inšpektorjev v prehodnem obdobju pri tehničnih pregledih še vedno veliko.

Inšpekcija ugotavlja, da v večini primerov pri novih objektih niso upoštevane vse okoljevarstvene zahteve, zato je prisiljena odrediti ukrepe za odpravljanje pomanjkljivosti, kar pomeni precejšnje angažiranje inšpekcije na tem področju, seveda na račun drugih inšpekcijskih dejavnosti, čeprav bi že projektanti in izvajalci morali upoštevati okoljevarstvene predpise.

3.3 Pogoji za učinkovit nadzor in predlogi za izboljšanje stanja okolja

Iz omenjenega prikaza je razvidno delo Inšpekcije za okolje in povečan obseg dela. Ugotovimo lahko, da se je nadzor na področju vodnogospodarske zakonodaje zmanjšal zaradi dejavnosti na drugih področjih, v precejšnji meri tudi zaradi nezadostnega števila inšpektorjev.

Za zagotovitev učinkovitejšega nadzora predlagamo naslednje:

- povečati število inšpektorjev v skladu s Pravilnikom o organizaciji in sistemizaciji delovnih mest v inšpektoratu,
- organizirati lokalno inšpekcijsko oziroma nadzorno službo varstva okolja v skladu z zakonom o lokalni samoupravi in varstvu okolja,
- izboljšati tehnično opremljenost inšpekcije (avtomobili, telefoni, računalniška oprema itd.).

3.4 Predlogi za dolgoročno izboljšanje stanja okolja

Po oceni inšpekcije je eden izmed največjih problemov ravnanje z odpadki, zato je potrebno čim prej sprejeti ustrezno zakonodajo.

Druga zelo pomembna ugotovitev je, da v večini občin ni podatkov o podzemnih rezervoarjih za tekoče gorivo, praviloma so rezervoarji zelo stari in velika verjetnost je, da bodo začeli puščati, kar bo povzročilo onesnaženje podtalnice. Ker je število rezervoarjev izredno veliko, za številne rezervoarje pa ni znano, kje so locirani (v ljubljanski regiji jih je okoli 7000), menimo, da je inšpekcijski nadzor praktično nemogoč. Zato predlagamo izdelavo podzakonskega predpisa, ki bo zavezal lastnike rezervoarjev, da jih sanirajo v skladu z zakonodajo, dobaviteljem pa prepovedal prodajo in polnjenje z gorivom v neprijavljenih in neustreznih rezervoarjih.

Zaključek

Zaradi reorganizacije inšpektorata in povečanega obsega pristojnosti je tudi statistični prikaz dela inšpekcije težko primerljiv s preteklimi leti. Število tehničnih pregledov se zmanjšuje zaradi zaposlitve drugih pooblaščenec, ki opravljajo tehnične preglede, zato inšpektorji sodelujejo samo tam, kjer pooblaščenec še niso določili.

Izdanih ureditvenih odločb je več kot v preteklih letih, obseg odločb se je bistveno povečal še na ostalo okoljevarstveno problematiko.

Prijav kaznivih dejanj, gospodarskih prestopkov in prekrškov je več kot v preteklih letih, ker se prilagoditveni roki iztekajo in ker je vedno več novih predpisov, ki imajo predpisane kazenske sankcije.